de contemporană. „Este vorba — apreciază Jean Dautry — de o operă unică în limba franceză, a cărei echivalent nu există chiar în limba germană“ [11].

G. Badia își începe lucrarea cu o apreciere pe deplin întemeiată în perspectiva realității istorice: dacă „Franța are probleme“, atunci „Germania este o problemă“. Analizînd în spirit critic istoria Germaniei din ultimele cinci decenii, autorul pledează pentru ca lecțiile acesteia să nu fie uitate, pentru ca reglementarea problemei germane să se facă în conformitate cu interesele reale ale poporului german și ale păcii, pentru ca Germania să nu mai constituie pentru Europa și pentru întreaga lume o „problemă“.

I. Seftiuc

Д. Б. ЛЕВИН: **„Дипломатия. Ее сущность, методы и формы“ (*Diplomația. Esența, metodele și formele ei*), Москва, Изд-ство социально-экономической литературы 1962, 175 p.**

În cursul ultimilor ani asistăm la creșterea considerabilă a rolului diplomației în cadrul relațiilor internaționale. Pornind de la această constatare, cunoscutul specialist sovietic în domeniul dreptului internațional, D. B. Levin, și-a propus să întreprindă în cea mai recentă carte a sa cercetarea multilaterală și elucidarea problemelor privind esența, metodele și formele diplomației. Fără a fi nicidecum o istorie abreviată a diplomației de-a lungul veacurilor, lucrarea autorului sovietic are un caracter cu totul diferit, tratînd diplomația ca o știință și ca o artă. În cele cinci capitole ale cărții, Levin abordează unele probleme de cea mai mare însemnătate ale diplomației în genere, cum ar fi: definirea ei, diplomația și politica externă, diplomația ca știință și artă, diplomația și regimul social-politic al statului, diplomația și dreptul internațional.

În primul capitol, Levin face un scurt istoric al termenului de diplomație, oprindu-se îndeosebi asupra definirii ei. Amintind că termenul respectiv provine de la cuvîntul grecesc „diploma“, autorul arată că el a căpătat o accepțiune apropiată de cea actuală de-abia la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, cînd prin diplomație a început să se înțeleagă atît activitatea statului în domeniul relațiilor internaționale, cît și cea a organelor lui speciale sau a persoanelor care se ocupau cu această îndeletnicire. În ceea ce privește definirea propriu-zisă a diplomației, autorul constată că în literatura de specialitate există în prezent mai multe definiții. Referindu-se la acelea formulate de către cei mai reputați autori burghezi (Rivier, Flasson, Nicolson etc.), Levin combate încercările acestora de a ascunde caracterul de clasă al diplomației în general. Subliniind pe bună dreptate că definiția completă a diplomației *trebuie să cuprindă în mod obligatoriu toate laturile sale esențiale*, autorul apreciază că, după părerea sa, prin diplomație se înțelege „activitatea oficială a șefului statului, guvernului și a organelor sale speciale pentru relațiile externe în vederea înfăptuirii — pe calea tratativelor, a schimburilor de note sau prin alte mijloace practice — a sarcinilor și țelurilor politicii externe a statului respectiv, determinate de interesele clasei conducătoare, precum și pentru apărarea drepturilor și intereselor statului peste hotare“ (p. 13).

În lucrarea sa, Levin analizează îndeaproape raportul existent între diplomația și politica externă a unui stat. Adeseori, în limbajul zilnic se vorbește despre „succesele diplomației“ sau cele ale politicii externe, despre „principiile diplomației“ sau despre „principiile politicii externe“. Cu toate acestea, între cele două noțiuni nu există o identitate perfectă. Fiind unul dintre mijloacele pentru înfăptuirea politicii statului pe plan extern, este cît se poate de clar că diplomația nu poate acoperi

[11] „La Pensée“, nr. 107/1963, p. 118.

noțiunea de politică externă, ci constituie doar o parte componentă a acesteia. Trebuie specificat totuși că în raport cu celelalte mijloace ale politicii externe ale statului (relațiile economice și culturale, războiul), diplomația reprezintă instrumentul ei cel mai important în timp de pace. Ca orice element suprastructural, diplomația se află în strînsă dependență de baza economică și socială a statului. Așa, de pildă, baza economică a politicii externe a statului socialist o formează sistemul economiei socialiste, regimul social-economic socialist. De aici decurge politica de pace și coexistență pașnică promovată neabătut de către țările socialiste. În același timp, baza economică a politicii externe agresive a statelor imperialiste din perioada contemporană o constituie capitalismul monopolist, care se caracterizează prin lupta pentru cucerirea dominației mondiale și a sferelor de desfacere, pentru înrobirea și asuprirea popoarelor străine.

În capitolele următoare, Levin se ocupă pe larg de „formele" și „metodele" diplomației, iar în strînsă legătură cu acestea, de dublul caracter — de artă și știință — al diplomației. Dintre formele activității diplomatice, autorul le amintește pe cele mai importante: 1) congresele, conferințele și convorbirile diplomatice; 2) corespondența diplomatică; 3) pregătirea și încheierea acordurilor și tratatelor internaționale; 4) reprezentarea guvernului peste hotare prin ambasade și misiuni; 5) participarea reprezentanților statului la activitatea organizațiilor internaționale; 6) expunerea poziției guvernului în diferite probleme de politică externă prin intermediul presei, al declarațiilor oficiale sau prin editarea unor culegeri oficiale de acte și documente internaționale. Spre deosebire de formele diplomației, care cuprind toate acele instituții de drept, internaționale sau de stat, ce se ocupă cu desfășurarea activității diplomatice, metodele diplomației alcătuiesc un întreg complex de mijloace pentru influențarea guvernelor, reprezentanților diplomatici și a cercurilor politice influente din țările străine pe care ea le folosește în vederea atingerii scopurilor în totalitatea lor, metodele diplomației țin de arta diplomatică. Ele sînt extrem de numeroase și variate și depind de condițiile istorice concrete, de sistemul relațiilor internaționale, precum și de specificul problemelor litigioase.

În ceea ce privește analiza caracterului dublu al diplomației, autorul pornește de la cunoscutele cuvinte ale lui Lenin potrivit cărora „politica e o știință și o artă". El specifică faptul că diplomația este o știință în măsura în care ea se bazează în activitatea ei pe analiza și cunoașterea legilor obiective ale dezvoltării sociale, pe cînd arta diplomatică constă în priceperea de a folosi în practică rezultatele oferite de știință, cu scopul de a transforma realitatea existentă în direcția scopurilor propuse.

În cel mai cuprinzător capitol, intitulat *Diplomația și regimul social-politic al statului*, autorul examinează principalele trăsături ale diplomației statelor sclavagiste, feudale, capitaliste și socialiste. Analizînd diplomația în strînsă dependență de regimul social-politic al statului, Levin constată că rolul ei a evoluat o dată cu progresul societății. Astfel, deși a apărut o dată cu nașterea primelor state din istorie, diplomația a jucat un rol puțin important în lumea antică și în Evul Mediu. De-abia în epoca capitalistă, o dată cu formarea pieții mondiale, cu dezvoltarea intensă a comerțului și perfecționarea mijloacelor de comunicație, cu făurirea unor sisteme regulate de legături politice, economice și culturale între state, s-a ajuns la creșterea însemnată a rolului diplomației. Indiferent însă de rolul mai mult sau mai puțin important, diplomația a servit și continuă să servească în orînduirile bazate pe exploatare la înfăptuirea țelurilor agresive și expansioniste ale claselor conducătoare. Astfel, diplomația burgheză a slujit cel mai adesea la pregătirea și dezlănțuirea războaielor printr-o intensă activitate desfășurată încă din timp de pace. Este de ajuns să amintim în acest sens, de acțiunile diplomatice întreprinse de către fiecare din puterile imperialiste în preajma celor două conflicte mondiale cu scopul evident de a-și asigura un raport cît mai favorabil de forțe, de a cîștiga aliați și de a izola cu orice preț pe virtualul dușman din războaiele ce le puneau la cale.

Spre deosebire de diplomația statelor exploatatoare, diplomația statelor socialiste este o diplomație de tip nou, atît în ceea ce privește esența, cît și metodele și formele ei. În țările socialiste nu există clase exploatatoare și de aceea lor le sînt

străine orice tendinţe şi scopuri agresive. Linia generală a politicii externe a ţărilor socialiste o constituie principiul leninist al coexistenţei paşnice a statelor cu orînduiri sociale diferite. Printre trăsăturile de bază ale diplomaţiei socialiste, complet străine diplomaţiei burgheze, autorul evidenţiază în primul rînd faptul că ea este o diplomaţie deschisă, adînc populară, principială, flexibilă şi credincioasă cuvîntului dat. Bazîndu-se pe analiza ştiinţifică a legilor de dezvoltare ale societăţii omeneşti şi exprimînd în cel mai înalt grad imperativele progresului istoric, ea a repurtat în ultimii ani succese strălucite. Astăzi, cînd sistemul mondial al socialismului s-a transformat în factorul hotăritor al dezvoltării istorice, rolul şi prestigiul diplomaţiei socialiste pe arena internaţională au crescut într-o măsură considerabilă.

Fără a avea pretenţia unei lucrări de strictă specialitate, cartea lui D. B. Levin reuşeşte să facă cunoscut maselor largi de cititori cîteva dintre principalele probleme de peremptorie actualitate politică şi însemnătate ştiinţifică ale diplomaţiei. Ea prezintă un mare interes pentru toţi cei pe care îi preocupă problemele de politică externă în perioada contemporană.

Gh. Buzatu

A GÖRÖG MÜVÉSZET VILÁGA. *A görög képzömüvészetek archaikus és klasszikus korának irott forrásaiból.* Összeállitotta, az elöszót és a jegyzeteket irta Szilágyi János György *(Lumea artei greceşti. Izvoare scrise cu privire la perioada arhaică şi clasică a artei greceşti.* Sub redacţia lui Szilágyi János György), vol. I—II, Budapest, 1962, 332+276 p. XXIV+XVI, pl. 21+1 ilustraţii.

O dată cu „descoperirea" ei în epoca Renaşterii arta vechii Elade a constituit nu numai modelul unor generaţii întregi de creatori, ci şi un obiect al cercetării ştiinţifice. Lucrările de specialitate s-au înmulţit mai ales în urma importantelor descoperiri arheologice din ultimii o sută de ani. În acest domeniu al istoriei artelor s-au obţinut rezultate remarcabile în special privind particularităţile stilistice, analiza estetică a operelor de artă, şi implicit a creatorilor acestora. În cercetarea artei greceşti se observă prin urmare punerea pe primul plan a materialului artistic, şi în strînsă legătură cu aceasta, folosirea într-o măsură mai mică a izvoarelor scrise. Arta Greciei antice, ca de altfel oricare perioadă a istoriei artelor, prezintă însă şi o serie de aspecte, a căror rezolvare este imposibilă bazîndu-se numai pe materialul artistic; iar nelămurirea lor va duce la o cunoaştere unilaterală a manifestărilor artistice, rupte de condiţiile istorice, în care au luat fiinţă. Probleme ca rolul artei, bazele ei teoretice într-o anumită etapă; organizarea şi finanţarea muncii artistice; condiţiile de viaţă, situaţia socială şi apartenenţa politică a artiştilor; sau concepţiile contemporanilor despre operele şi creatorii lor, precum şi altele asemănătoare se pot lămuri numai pe baza izvoarelor scrise.

Moştenirea literară greco-romană oferă un ajutor preţios, folosirea ei prezintă însă mari dificultăţi. Este adevărat că la mulţi dintre autorii antici găsim informaţii de interes artistic, ele sînt însă risipite în literatura a două milenii, începînd cu Homer şi pînă la cărturarii bizantini, adunarea lor prezentînd o muncă migăloasă.

De necesitatea unei asemenea lucrări de adunarea izvoarelor şi-au dat seama încă savanţii din secolul trecut. Aproape cu un veac în urmă a apărut cartea lui J. Overbeck despre izvoarele scrise ale artei greceşti [1], care pînă în ultimii ani a rămas singura de acest gen. Reeditarea ei recentă, stereotipă [2] îi subliniază

[1] J. Overbeck, *Die antiken Schriftquellen zur Geschichte der bildenden Künste bei den Griechen,* Leipzig, 1868.

[2] Editura Olms, Hildesheim, 1959, XX+448 p. (vezi: *Archäologische Bibliographie 1959,* în «Jahrbuch des Deutschen Archäologischen Instituts», Beilage, vol. 75, 1960, [Berlin, 1961], nr. 1866).